

به نام خداوندی که کودکی پای را آفرید

دانشگاه آزاد اسلامی واحد گنبد

معماری برای کودکان
(خانه فرهنگ و هنر کودک منطقه ۲۲ تهران)

استاد راهنما
مهندس سید مهدی حسینی نیا

دانشجو
سمر کبیر

زمستان ۸۷

تقدیم به بلند بالاییِ مهربانی
همان
نورِ بودِ نابوده رنگِ نگاه
لبخندِ آنِ گشایش همیشه روز،

همانا به یگانه حامیان روزهای سبز کودکان،

پدر و مادر عزیزم

و تقدیم به تمام دلهای کودکانه
و همه رویاهای کودکانه

و تقدیم به تمام کودکان ایران

سپاس پروردگار جهان جهان
سبز سبز
دوستِ نامیرا
مهر ایستا

ابتدا_همان_کلمه

سپاس هاشور متن زندگی ام. سایه نگاهِ هماره دل واپس پناهِ آغوش. پدر.

سپاس مهربانیِ آنِ جهانی زمینی. آغوشِ آغوشِ آغوش. مادر.

سپاس فریادِ یادِ وارهای کودکی. برادر.

سپاس هم سایه سایه دارِ آن های باهم بودن. خواهر.

سپاس خاطره هایِ برجسته ذهن. چشم اندازهای کودکی.

و سپاس آن بزرگ مرد کوچک. آن که جا پای کوچکش در کوچه سار
اندیشه ام بود، امیرحسین عزیزم.

سپاس

از تمامی اساتید بزرگوار و والا مقام در "دانشگاه آزاد اسلامی واحد گنبد"
که در اعتلای علم و دانش می کوشند.

و با سپاس از استاد خوبم جناب **"مهندس سید مهدی حسینی نیا"**
که معنای استادی را کامل نمودند و با راهنمایی های ارزنده اشان مرا در این
راه یاری کردند.

به جای شروع

... و برای آنانی که کودکانه می اندیشند .

آنانی که از شنیدن قصه لذت می برند و از نرسیدن کلاغه به منزلش دلگیرند.
آنانی که رسیدن کچل به دختر پادشاه را باور دارند و و گهگاه خود را به زیر
کلاه کچل پنهان می کنند.

آنانی که با شنگول و منگول و حبه انگور به شکم گرگ رفته اند و سالهاست
که در انتظار مادر برای رهایی هستند ...

و تو هر کس که هستی با من به کودکیّت بیا...

اگر خانه ها - کوچه ها - خیابان ها و شهر هایمان نامهربان شدند...

ما با مهر طراحی کنیم...

این بار کودکانه...

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱
مقدمه.....	۲

فصل اول- فرهنگ، شناخت و بینش

۱-۱- مفهوم فرهنگ.....	۴
۲-۱- واژه فرهنگ.....	۵
۳-۱- تعریف و تبیین فرهنگ.....	۷
۴-۱- فرهنگ و تمدن.....	۹
۵-۱- فرهنگ و هنر.....	۹
۱-۵-۱- هنر کودکان.....	۱۰
۶-۱- فرهنگ و ذهن بشر.....	۱۰
۷-۱- فرهنگ و شخصیت.....	۱۰
۸-۱- رابطه فرهنگ و محیط.....	۱۱
۹-۱- خصوصیات فرهنگ پذیری.....	۱۱
۱۰-۱- خلاصه فصل.....	۱۱

فصل دوم- شناخت کودک

۱-۲- تعریف کودک.....	۱۲
۲-۲- فلسفه کودکی.....	۱۳
۳-۲- شناخت ابعاد مختلف کودک.....	۱۵
۴-۲- نظریه های رشد شناختی پیاژه.....	۱۸
۴-۲- ۱- عوامل رشد از دیدگاه پیاژه.....	۱۸
۴-۲- ۲- مراحل رشد شناختی.....	۱۹

۲۲	۵-۲- شکل گیری شخصیت کودکان
۲۳	۶-۲- انواع شخصیت های کودکان
۲۵	۷-۲- آنچه هر کودک احتیاج دارد
۲۷	۸-۲- رشد اجتماعی کودک
۲۹	۹-۲- خلاقیت
۲۹	۹-۲- ۱- تعریف خلاقیت
۳۰	۹-۲- ۲- رشد خلاقیت در کودک
۳۰	۹-۲- ۳- تاثیر آموزش هنر بر خلاقیت کودکان در آینده
۳۱	۱۰-۲- ۱- کودک و بازی
۳۱	۱۰-۲- ۱- تعریف بازی
۳۲	۱۰-۲- ۲- نظریه های مختلف روانشناسی در مورد بازی کودک
۳۴	۱۰-۲- ۳- نقش بازی در رشد مهارت های اجتماعی
۳۴	۱۰-۲- ۱- ۳- بازی و سازگاری اجتماعی کودک
۳۴	۱۰-۲- ۴- نقش بازی در رشد شخصیت
۳۵	۱۰-۲- ۵- بازی و رشد کودک
۳۵	۱۰-۲- ۱- ۵- بازی و رشد ذهنی
۳۵	۱۰-۲- ۲- ۵- بازی و رشد اجتماعی
۳۶	۱۰-۲- ۳- ۵- بازی و رشد عاطفی
۳۶	۱۰-۲- ۶- کارکردهای بازی
۳۷	۱۰-۲- ۷- اهمیت بازی
۳۸	۱۰-۲- ۸- طبقه بندی بازیهای کودکان توسط پیاژه
۳۹	۱۰-۲- ۹- کودک و نیاز به بازی
۳۹	۱۰-۲- ۱۰- رابطه بازی با شناخت و آگاهی
۳۹	۱۰-۲- ۱۱- فواید بازی
۴۰	۱۰-۲- ۱۲- خصایص بازی کودکان
۴۱	۱۰-۲- ۱۳- زمین بازی کودکان
۴۳	۱۰-۲- ۱۴- وسایل زمین بازی
۴۳	۱۰-۲- ۱۴- ۱- مکان یابی اسباب بازی ها در زمین بازی
۴۴	۱۰-۲- ۱۴- ۲- جنسیت وسایل بازی
۴۵	۱۰-۲- ۱۵- گیاهان در محوطه بازی کودکان

۴۵	۱۱-۲-ایمنی و کودک
۴۵	۱-۱۱-۲- ایمنی در فضای بازی کودکان
۵۰	۲-۱۱-۲- شرایط ایمنی در فضای محوطه
۵۴	۲-۱۲- خلاصه فصل

فصل سوم - معماری برای کودکان

۵۶	مقدمه
۵۸	۳-۱- فضای معماری
۵۸	۳-۱-۱- کودک و فضا
۵۹	۳-۲- دریافت حسی کودک از فضا
۵۹	۳-۳- کودک و فضای معماری
۶۱	۳-۴- عملکرد های فضایی معماری
۶۱	۳-۵- دستور العمل های معماری برای کودکان
۶۲	۳-۵-۱- عملکرد کیفی
۶۵	۳-۵-۲- طراحی کیفی
۶۷	۳-۶- کودک و طبیعت
۶۷	۳-۷- کودک و محیط
۶۸	۳-۷-۱- تاثیرات متقابل محیط و کودک
۶۹	۳-۸- کودک و موسیقی
۶۹	۳-۹- کودک-فضای شهری-زندگی اجتماعی
۷۰	۳-۱۰- الگوهای شهری در تناسب با کودکان
۷۲	۳-۱۱- ذهنیت و عینیت در معماری کودکان
۷۷	۳-۱۲- خلاصه فصل

فصل چهارم- نمونه های مشابه در ارتباط با فضای فرهنگی و هنری

۷۸	۴-۱- مهد کودک ELS
۸۴	۴-۲- موزه کودکان Du Page
۹۳	۴-۳- کتابخانه بین المللی ادبیات کودک ژاپن
۹۵	۴-۴- مهد کودکی در لاگینزلند
۹۶	۴-۵- مهد کودک علم الهدی

فصل پنجم - شناخت بستر طرح

۹۶	۱-۵- مقیاس کلان - شناخت کلی شهر تهران
۹۷	۲-۵- ویژگی های اقلیمی شهر تهران
۹۷	۱-۲-۵- تابش آفتاب
۹۷	۲-۲-۵- دمای هوا
۹۸	۳-۲-۵- بارش
۹۸	۴-۲-۵- رطوبت
۹۹	۵-۲-۵- فشار هوا
۹۹	۶-۲-۵- باد
۹۹	۷-۲-۵- طول و عرض جغرافیایی
۹۹	۸-۲-۵- ارتفاع از سطح دریا
۹۹	۹-۲-۵- شیب زمین
۱۰۰	۱۰-۲-۵- موقعیت استقرار
۱۰۰	۳-۵- مقیاس خرد- موقعیت فضایی- مکانی پروژه (معرفی منطقه ۲۲ تهران)

فصل ششم - عوامل تاثیر گذار در طراحی

۱۰۲	۱-۶- کودک و شرایط محیطی
۱۰۲	۱-۱-۶- نور
۱۰۳	۲-۱-۶- روشنایی
۱۰۳	۳-۱-۶- سرو صدا(صوت)
۱۰۴	۴-۱-۶- آب و هوا
۱۰۴	۵-۱-۶- فرم های آشنا و خالص
۱۰۵	۲-۶- احتیاجات فضایی کودک ۳-۶ ساله
۱۰۵	۳-۶- نقاشی
۱۰۵	۱-۳-۶- مراحل تکامل خط خطی کردن
۱۰۶	۲-۳-۶- نقاشی کودکان و بازی
۱۰۷	۳-۳-۶- تفسیری بر نقاشی کودکان
۱۰۸	۴-۳-۶- موضوع نقاشی و شخصیت کودک
۱۰۹	۵-۳-۶- نتیجه گیری
۱۰۹	۴-۶- کودک و رنگ

۱۰۹	۶-۴-۱- شگفتی رنگ در دنیای نقاشی کودکان
۱۱۱	۶-۴-۲- کودکان و روانشناسی رنگ ها
۱۱۲	۶-۴-۳- شناخت رنگ توسط کودک
۱۱۳	۶-۴-۴- تأثیر محیط در رنگ آمیزی کودکان
۱۱۴	۶-۴-۵- چشم انداز تکاملی بکارگیری رنگ
۱۱۵	۶-۴-۶- نماد رنگها
۱۱۶	۶-۴-۶- کودک، رنگ، فضا
۱۱۸	۶-۵- مطالعات میدانی
۱۲۰	۶-۵-۱- نتیجه گیری
۱۲۰	۶-۶- ضوابط و برنامه ریزی معماری برای کودک
۱۲۱	۶-۶-۱- ضوابط مهد کودک سازی
۱۲۳	۶-۶-۲- مکان مهد کودک
۱۲۳	۶-۶-۲-۱- ضوابط و استانداردها
۱۲۴	۶-۶-۲-۲- ضوابط طراحی فضاهای داخلی
۱۲۸	۶-۶-۳-۲- فضاهای مشترک
۱۳۱	۶-۶-۳- تجهیزات مهد کودک
۱۳۳	۶-۶-۴- طراحی فضای باز و محوطه
۱۳۶	۶-۷- ضوابط مناسب سازی فضاهای داخلی
۱۳۷	۶-۸- اندازه های ساختاری بدن کودکان
۱۳۹	۶-۹- برنامه فیزیکی طرح

فصل هفتم- سازه و تاسیسات

۱۴۱	۷-۱- انتخاب سیستم سازه ای
۱۴۱	۷-۱-۱- مصالح سازه ای
۱۴۱	۷-۱-۲- مصالح مورد استفاده در بناهای کم ارتفاع
۱۴۱	۷-۱-۳- مصالح مورد استفاده
۱۴۲	۷-۲- بررسی و ارائه سیستم تاسیسات
۱۴۲	۷-۲-۱- تاسیسات مکانیکی
۱۴۳	۷-۲-۲- سیستم های آکوستیک
۱۴۳	۷-۲-۳- سیستم تهویه مطبوع
۱۴۴	۷-۲-۴- تاسیسات اطفاء حریق

فصل هشتم - معرفی سایت پروژه و تحلیلی برآن

۱-۸- معرفی کلی سایت در منطقه.....	۱۴۶
۲-۸- دیدها و منظرهای سایت.....	۱۴۶
۳-۸- ابعاد و محدوده سایت.....	۱۴۶
۴-۸- کاربری های اطراف سایت.....	۱۴۶
۵-۸- دسترسی.....	۱۴۶
۶-۸- نور.....	۱۴۷
۷-۸- جهت وزش باد.....	۱۴۷

فصل نهم- ایده ها،کانسپت اصلی طرح

۱-۹- انتخاب و مراحل شکل گیری طرح.....	۱۵۳
۱-۱-۹- لکه گذاری در سایت.....	۱۵۳
۲-۱-۹- جانمایی فضایی در سایت.....	۱۵۴
۳-۱-۹- طرح اولیه.....	۱۵۵
۴-۱-۹- روند تکاملی طرح.....	۱۵۶
۵-۱-۹- طرح نهایی.....	۱۵۷
فهرست منابع و مآخذ.....	۱۵۸
ضمائم.....	۱۵۹

جدول ۱-۲ قدرت فراگیری برای سنین ۳-۶ سال	۱۷
جدول ۲-۲ خلاصه بررسی ویژگیهای کودکان در گروه سنی ۳-۶ سال	۲۸
جدول ۳-۲ جنسیت وسایل بازی	۴۴
جدول ۱-۶ قد کودکان ۰-۶ سال ایرانی	۱۲۱
جدول ۲-۶ ضریب ابعاد بدن کودک نسبت به قد ایستاده	۱۲۲
جدول ۳-۶ ضرایب اندازه های تجهیزات نسبت به قد ایستاده	۱۲۲
جدول ۴-۶ طول بدن و ارتفاع ایستاده کودکان ۵ تا ۶ سال	۱۳۷
جدول ۵-۶ تناسبات در وضعیت ایستاده	۱۳۷
جدول ۷-۶ تناسبات در وضعیت نشسته	۱۳۸
جدول ۸-۶ تناسبات در وضعیت قائم	۱۳۸
جدول ۹-۶ برنامه فیزیکی	۱۳۹

تصویر ۱-۱ مهد کودکی در گذشته	۳
تصویر ۱-۲ کودک و بازی	۳۶
تصویر ۲-۲ خصایص بازی کودکان	۴۰
تصویر ۳-۲ وسایل بازی کودکان	۴۳
تصویر ۴-۲ وسایل بازی کودکان	۴۹
تصویر ۱-۳ فضای معماری کودکان	۵۷
تصویر ۲-۳ فضای معماری کودکان	۵۹
تصویر ۳-۳ مبلمان کودک	۶۳
تصویر ۴-۳ کتابخانه کودک	۶۴
تصویر ۵-۳ فضای رنگارنگ	۶۶
تصویر ۶-۳ کودک و زندگی اجتماعی	۶۸
تصویر ۷-۳ کودک و الگوی شهری	۷۰
تصویر ۸-۳ الگوی زمین بازی کودک	۷۱
تصویر ۹-۳ دریافت اخبار بوسیله اندام های حسی	۷۳
تصویر ۱۰-۳ مثلث ارگدن و ریچاردز	۷۴
تصویر ۱۱-۳ تصویر ذهنی یک مکان	۷۵
تصویر ۱-۴ مهدکودک ELS	۷۸
تصویر ۲-۴ حجم مهدکودک ELS	۷۸
تصویر ۳-۴ فضای داخلی مهدکودک	۷۹
تصویر ۴-۴ فضای بازی مهدکودک	۷۹
تصویر ۵-۴ فضای میانی ساختمان مهدکودک	۸۰
تصویر ۶-۴ پلان مهد کودک	۸۱
تصویر ۷-۴ سایت پلان مهد کودک	۸۱
تصویر ۸-۴ دو نمای مهدکودک	۸۲
تصویر ۹-۴ مقاطع مهد کودک ELS	۸۳
تصویر ۱۰-۴ نمای جذاب موزه کودکان DuPage	۸۴
تصویر ۱۱-۴ ستون های تقویتی موزه	۸۵
تصویر ۱۲-۴ پلان موزه	۸۵
تصویر ۱۳-۴ ستون های تقویتی موزه	۸۶
تصویر ۱۴-۴ فضای رنگارنگ ورودی موزه	۸۷

تصویر ۴-۱۵ دیوارهای لمس کردنی.....	۸۸
تصویر ۴-۱۶ Sink and Float میز آب	۸۹
تصویر ۴-۱۷ Fast flow میز.....	۸۹
تصویر ۴-۱۸ خانه ساختمان.....	۹۰
تصویر ۴-۱۹ وسیله بازی حباب ساز.....	۹۱
تصویر ۴-۲۰ تونل باد شفاف.....	۹۱
تصویر ۴-۲۱ آشنایی با بخش حرکت.....	۹۲
تصویر ۴-۲۲ فضای رنگارنگ داخل.....	۹۲
تصویر ۴-۲۳ لابراتوار آموزشی.....	۹۳
تصویر ۴-۲۴ نمای کتابخانه کودک مدرن.....	۹۳
تصویر ۴-۲۵ نمای کتابخانه کودک مدرن.....	۹۳
تصویر ۴-۲۶ سایت پلان کتابخانه.....	۹۴
تصویر ۴-۲۷ پلان کتابخانه.....	۹۴
تصویر ۴-۲۸ سایت پلان مهد کودک لاگینزلند.....	۹۵
تصویر ۴-۲۹ حجم مهد کودک.....	۹۵
تصویر ۴-۳۰ مقاطع مهد کودک.....	۹۵
تصویر ۴-۳۱ مهد کودک علم الهدی.....	۹۶
تصویر ۵-۱ منطقه ۲۲.....	۱۰۰
تصویر ۶-۱ شعر حافظ بر دیوار یک مهد کودک در اروپا.....	۱۰۴
تصویر ۶-۲ نقاشی.....	۱۰۵
تصویر ۶-۳ نقاشی کودک.....	۱۰۶
تصویر ۶-۴ نقاشی و بازی.....	۱۰۶
تصویر ۶-۵ کودک و رنگ.....	۱۰۹
تصویر ۶-۶ شناخت رنگ توسط کودک.....	۱۱۲
تصویر ۶-۷ تاثیر محیط در رنگ آمیزی.....	۱۱۳
تصویر ۶-۸ نماد رنگها.....	۱۱۵
تصویر ۶-۹ کودک، رنگ، فضا.....	۱۱۷
تصویر ۶-۱۰ کودک، رنگ، فضا.....	۱۱۷
تصویر ۶-۱۱ تا ۶-۱۵ نقاشی های مطالعات میدانی.....	۱۱۹
تصویر ۶-۱۶ تجهیزات مهد کودک.....	۱۲۶

تصویر ۶-۱۷ تجهیزات مهد کودک.....	۱۲۹
تصویر ۶-۱۸ تجهیزات مهد کودک.....	۱۳۱
تصویر ۸-۱ بررسی کاربری های اطراف سایت.....	۱۴۸
تصویر ۸-۲ بررسی درجه بندی دسترسی های سایت.....	۱۴۹
تصویر ۸-۳ بررسی دید از درون سایت به اطراف.....	۱۵۰
تصویر ۸-۴ بررسی دید و منظر از بیرون سایت.....	۱۵۱
تصویر ۸-۵ بررسی میزان آلودگی صوتی در اطراف سایت.....	۱۵۲
تصویر ۹-۱ لکه گذاری در سایت.....	۱۵۳
تصویر ۹-۲ جانمایی فضایی در سایت.....	۱۵۴
تصویر ۹-۳ طرح اولیه.....	۱۵۵
تصویر ۹-۴ روند تکاملی طرح.....	۱۵۶
تصویر ۹-۵ طرح نهایی.....	۱۵۷